

Zápis z obhajoby disertační práce

Student:	Martin Vostřel
Datum narození:	28. 5. 1980
ID studia:	256931
Studijní program:	Historické vědy
Studijní obor:	Etnologie
Název práce:	„Spolkový život v Lounech v letech 1861–1914“
Jazyk práce:	čeština
Jazyk obhajoby:	čeština
Školitel:	doc. PhDr. Irena Štěpánová, CSc.
Oponenti:	doc. PhDr. Lydie Petráňová, CSc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D.
Datum obhajoby:	17. 6. 2016
Místo obhajoby:	UK FF v Praze, Celetná 20, Praha 1, místnost č. 229
Termín:	řádný
Předseda komise:	doc. PhDr. František Vrhel, CSc.

Přítomní dle prezenční listiny:

doc. PhDr. František Vrhel, CSc., PhDr. Petr Janeček, Ph.D., doc. PhDr. Lubomír Tyllner, Csc., PhDr. Stanislav Brouček, CSc., PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D., doc. PhDr. Irena Štěpánová, CSc. (školitelka), doc. PhDr. Lydie Petráňová, CSc. (oponentka)

Průběh obhajoby:

14:04 Předseda komise doc. PhDr. František Vrhel, CSc. zahájil obhajobu, představil sebe i přítomné členy komise s důrazem na přítomnou oponentku (doc. PhDr. Lydie Petráňová, CSc.). Druhý oponent (PhDr. Daniel Drápala, Ph.D.) nebyl přítomen. Posléze předseda komise představil uchazeče – studenta PhDr. Martina Vostřela.

14:05 Školitelka doc. PhDr. Irena Štěpánová, CSc. seznámila přítomné stručně se svým hodnocením uchazečova studia a jeho disertační práce, které uvedla ve svém písemném vyjádření. Doc. Štěpánová zdůraznila, že kolega zvolil dobré téma, časový rozsah vhodný k výzkumu spolků, práce je cenná a záslužná, a zaslouží pozornost odborné veřejnosti.

14:06 Uchazeč seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména, že práci vybral mimo jiné proto, že navazoval na svou rigorózní práci, která se věnovala výzkumu města ve stejném období, a spolková činnost byla jen jednou z kapitol, a bylo nutné ji více rozpracovat. Materiálu bylo mnoho, uvažoval nad časovým ohraničením, roku 1914 byl zcela

zřejmý, rok 1867 se nabízel (vydání spolkového zákona), nakonec zvolil rok 1861 kvůli datu vzniku velké části spolků. Zaměřil se na problematiku vzniku spolků, na otázku, jak působení spolků ovlivňoval nacionalismus (důležitý vzhledem ke geografické pozici Loun, předpoklady se tím potvrdili), věnoval se obecně spolkové činnosti, zabýval se portréty významných osobností, snažil se tam zahrnout co nejvíce medailonů, nakonec hlouběji zpracoval čtyři vybrané osobnosti, na jejichž příkladech se daly ilustrovat jednotlivé vrstvy obyvatelstva (Petr Hilbert, Jan Havránek, Josef Krýzl, Kristýna Erlichová). Vždy vybral zaměření činnosti, pak až studoval jednotlivé spolky.

Výsledků výzkumů je několik:

Podmínky pro rozvoj spolkového života – spolkový život v tomto období měl velice dobré podmínky pro svůj rozvoj, problémy nastaly po bitvě u Hradce Králové (některé spolky se politicky angažují – dostávají se do konfliktu s krajským hejtmanem, který mohl pozastavit činnost). Druhou kolizní záležitostí byl krach na vídeňské burze, a třetí negativní záležitostí představoval antisemitismus konce 19. století, v menší míře období před rokem 1914.

Zastoupení žen ve spolkovém životě – student očekával, že se ženy budou angažovat více, ovšem město bylo konzervativní. Ženské spolky sice vznikají, ale většinou se jedná o charitativní aktivitu. Toto zaměření přesahuje pouze pěvecký spolek Libuše, který založil i ženskou knihovnu, ovšem probírání „ženské otázky“ již nebylo nadále financováno, neboť většina prostředků plynula z majetku manželů členek spolku. Ženská otázka nebyla tudíž v Lounech uvedena v život. Vznik ženského dobročinného spolku sv. Ludmily byl na druhou stranu iniciován muži.

Vypjatý nacionalismus – Louny byly nacionalisticky vypjaté maloměsto, což hrálo podstatnou roli, například v roce 1864 se na radnici ještě jednalo německy, ale tento „skluz“ se snaží dohnat, díky starostovi Petru Hilbertovi. Svědectvím o extrémním nacionalismu může být i český nápis nad vchodem tehdy nově postavené lounské radnice. Lounské spolky podporovaly celou řadu českých menšin v okolí (Most, Žatec, Duchcov).

Propojení spolkového života s komunální politikou – vyčnívali především právníci a lékaři jakožto významné osobnosti spolků. Například již zmíněný právník Hilbert, narozený v Plzni, který spojil kariéru s Louny, kde byl jediným právníkem, během dvou let se dostal do městské rady, bohatne, kupuje dům na náměstí, je členem mnoha spolků. Ve spolcích nebyl jako řadový člen, zastával vedoucí funkce, z čehož profitoval on i jeho spolek.

Rozvoj spolkové činnosti – první spolky (mimo spolek Ostrostřelců) vznikají v šedesátých letech, velký nárůst nastal až v devadesátých letech, maximální počet byl 76. Během sto padesáti let se mohlo vytvořit na 150 spolků, proto nejsou v práci postihnuty všechny.

Specifikem na rozdíl od ostatních měst byla geografická poloha a pozice Loun jako podporovatele českých menšin v severozápadních Čechách.

14:19 Oponentka doc. Petrářová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku s tím, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Hlavní závěr jejího posudku spočíval v tvrzení, že práce nebyla vedena čistě etnologicky, pak by nějaké závěry chyběly, po stránce historického řemesla je práce dokonale odvedena, po stránce jazykové vše dobře uvedené a uspokojující. Položila studentovi tyto otázky, které specifikovala spíše jako výhledy do budoucího bádání:

Otázka působení židovských spolků, zejména po rozšíření Hilsnerovy aféry v tisku.

Nabízí se možnost porovnat veřejný spolkový život ve městech s rozdílným podílem české a německé národnosti, jak se v Lounech projevovaly vlivy z měst s větším německým osídlením, jak to v Lounech bylo pocíťováno, jak se to tam vnášelo, pro další studium a pro poznání kulturního života to podstatné.

14:23 Oponent PhDr. Daniel Drápala, Ph.D. nebyl přítomen, posudek byl čten předsedou komise, který seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že oponent doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. V posudku zazněly následující otázky:

Dají se ve fungování jednotlivých spolků na území Loun identifikovat např. některé rodinné vazby? V textu je zmíněno, nakolik se do činnosti spolků promítalo přátelství i případná averze mezi některými členy a činovníky, zmíněna je i prestiž spojená s členstvím ve spolku. Lze ale vysledovat např. rodinnou poslušnost (vícegenerační zapojení, „elitní postavení“ příslušníků některých rodin) či jiné aspekty rodinných a příbuzenských vazeb, který by se promítaly do fungování spolkových organizací spolků?

Přestože je práce primárně zaměřena na spolkové aktivity ve městě Louny, poznatky z jiných míst vedou k druhé otázce: v rámci příprav Národopisné výstavy československé, která je v textu zmiňována spíše v souvislosti s návštěvou jejích expozic, nebyla na bázi některého lounského spolku rozvíjena dokumentační či dokonce sbírkotvorná aktivita zaměřující se na lidovou kulturu (v té době již nejen vesnického lidu, ale i obyvatel měst)?

14:29 Student reagoval na posudek školitelky:

Střetávání Čechů a Němců by bylo přínosné, ale vzhledem k tématu práce nebylo reflektováno, ale spolkový život Čechů a Němců se příliš nelišil.

Pro případnou komparaci by se hodil pravděpodobně Žatec, byť byl trochu větší, případně Kadaň. Ke komparaci Loun a Žatce by mohly vést též vztahy mezi Louny a žateckou českou minoritou.

V Lounech fungovala málo početná německá minorita, příliš se neprofilovali, jeden spolek vznikl, byl to jediný spolek, který měl jako jednacím jazykem němčinu. To se v Lounech nelíbilo, když se profilovali česky. Jediný česko-německý spolek přechází v roce 1881 na češtinu.

14:32 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky:

Posudek Doc. Petráňové:

Židovské spolky – k německému jazyku se hlásili především Židé, kteří si vytvořili čtyři vlastní spolky, ale byly aktivními členy i jiných, např. hasiči, veslařský klub. Hilsnerova aféra zajisté fungování židovských spolků ovlivnila. V 90. letech existovaly dva směry profilace židovských spolků: první klasicky židovský usilující o udržení tradic, druhý směřující k asimilaci (například národní jednota česko-židovská). Proud směřující k asimilaci zaniká s hilsneriádou, která do života v Lounech zasáhla, důvěra mezi českým etnikem a Židy byla narušena.

Veřejný spolkový život ve městech s rozdílným podílem české a německé národnosti na příkladu Žatce – například český spolek Vlastislav v Žatci, založený 1881, má zásadní problém se získáním odpovídajících prostor problém, nemá se kde scházet, co půl roku se stěhují.

V Žatci docházelo k vypalování českých domů, poté se na ně pořádaly sbírky. Snaha podporovat české menšiny (učitelé, přednášky, vystoupení v krojích, podpora soudržnosti) ze strany Loun existovala.

Od počátku osmdesátých let lze mezi českými a německými spolky vypozařovat boj a soutěživost.

Posudek Dr. Drápaly:

Konceptuální dotaz práce – odpověď na otázku, proč bylo téma zpracováváno historicky a ne etnologicky odůvodňuje autor tím, že vystudoval historii a pracuje v muzeu, to jej vedlo k historické linii.

Národopisná výstava československá (1995) – lze dohledat zmínky o návštěvě Prahy, na spolkový život tato návštěva měla větší vliv, vznikaly fotografie lounských památek (od Františka Dvořáka), 1889 vznik lounského muzea, tato výstava je ideální příležitostí pro rozšíření sbírek (zemědělské nářadí, numismatika, knihy, čepce z 1. poloviny 19. století). Navíc v Lounech vznikly dokonce tři baráčeknické obce, které národopis reflektují. Jednalo se o spolky byly velmi elitářské.

14:46 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studenta. Komise se shodla, že vystoupení uchazeče bylo přesvědčivé.

14:46 Předseda komise zahájil diskusi, ve které vystoupili se svými dotazy následující přítomní:

PhDr. Petr Janeček, PhD.: Proč byl k obhajobě zvolen obor etnologie, když se jedná o výbornou historickou práci.

Uchazeč: Jelikož je vystudovaný historik, působí v muzeu a v historických metodách je erudovanější, ovšem práce by šla zpracovat hlouběji etnologicky.

Doc. Petráňová: Etnologie (dříve etnografie) je přeci též vnímaná jako historická věda.

14:48 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise 12 – přítomno členů komise 7 – kladných hlasů 5, záporných hlasů 0, zdržel se 1. Obhajoba disertační práce byla klasifikována **prospěl**.

Zapisovatel: Anna Košátková

Jméno a podpis předsedy komise: doc. PhDr. František Vrhel, CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise: